

ACC. N:R M.11304 :1.

Tornväktare och brandväsen.

I domkyrkotornet satt det väktare. De tutade var kvart i en lång lur. Det var fyra gluggar. De tutade ett för kvart, två för halvtimme, tre för trekvart och så fyra först för timme och så för hela timmen. Doktor Södervall bodde mitt för domkyrkan. De kunde ju inte sova. Doktorinnan plågades så av tutandet. De påstod, att det var hon, som ställde om, att det blev bortlagt.

Tornväktarna var väl däruppe på dagen också. Det var därifrån signal gavs, när det var brand. Det var olika signaler för vädersträcken, med dem kommer jag inte ihåg. Det kallades klämtning. Det var långt emellan slagen, så att man kunde höra, om det var ett eller två slag. Alla husägarna skulle lägga ut sina tunnor, så körde där en skjuts och hämtade dem. Trummade dei gatorna? Jag har för mig, att det var något med det, med jag kommer inte ihåg. De hade ju en brandspruta också. Det var inte långt från Tomegatan den fanns. Sedan blev här ju brandkår. I min barndom minns jag, att de provade ett brandsegel på Akademiska föreningen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bostadsförhållanden.

Jag hade mitt hem i Stora Tomegatan. I köket hade vi tegelstensgolv. Vi hade vask utan avlopp. Det fanns inga kloaker utan bara rännstenar. Vattenledning hade vi på gården. Vi hade en vanlig järnspis. Så hade vi pottugnar, de där stora vita kakelugnarna med järnkamin framför. Man kunde elda brasa i pottugnen också.

Benhållning.

Det var ju dass på gårdarna. Det var en bräda med hål, så föll det ut i en gödselkårra. Det var en, som körde omkring och hämtade. Han öste med skovel. Han kallades Sven Biskop, varför vet jag inte. Han kom ifrån landet. Det var både köksavfall och allt, man kastade i gödselkårran. Det var ett gjutet hål. Det blev ju mycket flugor. Ibland strödde man klorkalk, annars gjordes det ingenting för flugorna. Råttor och ohyra var det fullt på gårdarna. Det fick var och en slå ihjäl bäst han kunde.

Varje husägare skulle hålla rent på gatan. Det var fall uppifrån Östra Torn. När det regnade, så kom det så förskräckligt med vatten ner här. Det var länge en grop vid Östra Kyrkogården.

Gatubelysning.

Det var gaslyktor och så var här en lyktetändare, som gick och tände och släckte på morgnarna.

Bostadsförhållanden.

I köket brukade man ha stengolv, annrs var det mest brädgolv. kalkade väggar hade de också. Men det var mest i köken. Det fick elkas rätt ofta, för det blev ju svart och sotigt av spisen.

Husen låg runt omkring gårdarna, och var och en hade sin vedbod, hoddor kallades de. Brygghus låg också på gården. På en del håll torkade de tvätten på gårdarna. Husen var inte rappade, utan man såg täet och stenarna.

Ved togs hem för en gång på året. Här fanns vedhandlare. Gasverket har levererat kol i många år.

Tältal.

Mor Pettersson sade man till exempel. Fru sade man mera till finare. Så sade man Nils Pers, Hans Pers i stället för att säga Persson. Per Lars Kristina kunde man säga. Någon kallades mamsell. Men det blev mera bortlagt. Studenterna kallades kandidater.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ulma M 163.

Åkerb^ruk och boskapsskötsel.

Här i Lund kommer jag inte ihåg grisar, men höns hade de. De hade stallar på flera ställen. Åkare fanns det nycket, som hade hästar. Och droskor fanns här. Mitt för laboratoriet i Tomegatan var det droskor. Nere i Tvärgatan bodde en, som hade, och framför stationen fanns det.

En del hade trädgårdar. Vid Botaniska trädgården och ute på Öster låg det bondgårdar.

Mjölkförsäljning..

Neri Tvärgatan var det kor. Där fick man gå och hämta mjölk. Det var väl bara några kor de hade. De hade väl mest för husbehov. Här var väl mjölkaffärer annars. Hökerierna hade mjölk. De fick ha mjölken i ett litet rum för sig. Bönderna kom in med kannor. 8-10 öre litern kostade mjölken. De fick inte låv att ha mjölken i själva hökeriet.

Hökerier.

Hökerierna hade gryn, smör, socker, salt, tobak, kakor och allting, fotogen, usch. På något ställe hade de skyltfönster. Så var det alltid en lång disk med hullor bakom. Det fanns en drickatunna med tapp. Fotogen fick de inte ha inne., utan det fick de ha i något uthus. Det brukade vara stengolv med sand.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDUlma
M 158

Torghandel.

På Stortorget var det torghandel. Slaktarnastod överst. Där fanns ost och allt. Fisken var mitt på torget. Där var nästan alltid något varje dag. Bönderna kom in från landet med sina produkter. Lantbrukarna hade hästen bredvid sig på torget. De drev affär från vagnen. Smör och ost kom bönderna med från byarna häromkring. "Bonnasmör" sade man alltid. Så skulle man smaka, ock då tog man litet på en peng.

Marknad.

Marknader var på Mårtenstorget var tredje onsdag, treveckorsmarknader. Stormarknad var det två gånger om året. Mikaelimarknaden, som de kallade den, var den ena. Den andra var tidigare på sommaren, om det var i april kanske. Tjänarna bytte ju två gånger på året. Ungdomsmarken vid mikaeli, då var tjänarna inne.

De kom med korgar och stegar från "skoböjden", skogsbygden. Det var göingestegar. De hade trädgårdsmöbler, saltebaljor och tvättbaljor. De var avlånga med två handtag. Göingarna kom med stegvagnar. De var stora och långa. Det var lassat andra saker också på dem.

Så fanns det tröjor, byxor, halsdukar, sydda saker och sticket.

På Klemenstorget hade de manufakturer. men där var annat också.

Där fanns gotter, lerkärl, porskin och bleckkärl, spänner och allt sånt där.

Ull minns jag aldrig, att jag såg.

Några som alltid kom hade stånd, som de hyrde. Många hade det med sig själva. Nere till Hedmans brukade de sätta in hästarna. Hedmans låg vid den översta järnhandeln på Södergatan. På Bredgatan var det också stora gårdar, där de satte in hästarna. De hade hö med sig själva.

Krogar var här ju lite överallt. På Mårtenstorget, där Svartbrödraklostret är, var en. På Bredgatan var Åke Hans. Där ligger Industirestaurangen nu.

På Klemenstorget var det karuseller och skjutbana. På båda torgen kastade de ring. De var något nummer de skulle kasta på. Så fick de något, om de vann. De hade något, som de skulle pröva krafterna på. De skulle slå, så att en kula flög i luften. Och där fanns dockteater och spektakel. På Mårtenstorget hade de vaxkabinett.

Det var klart, att man alltid skulle gå och se på marknaden. Barn fick ofta marknadsgåva. Det var polkagrisar och sånt där, långa karameller, som de kallade dem. En trädocka eller något sådant kunde man få.

De kom vid sjutiden. och marknaden varade ända tills de for hem vid 4-5. Då satt de och lålade i vagnarna. Det var mycket

skojare då, tattare. De bytte hästarna. Mycket ofta blev det bråk. Så blev det klockbyte, och de lurade varann. De blev osama och slogs. och poliserna grepin. Poliserna hade uniform, men inte så fin som nu. De hade en kort rock och mössa, som såg ut som en soldatmössa. Rocken var dubbelknäppt. Så hade de någon huggare.

Tjänstefolket köpte grannlåter och skrikande kläder. De gick arm i arm drängar och pigor och var fulla redan vid middagen. Många kunde inte alls ta vara på sig. Fästefolk köpte gärna. Skulle de sätta bo, kunde de köpa mycket. Ringar var det alltid gott om på marknaden.

Kreatursmarknad var det på Klemenstorget. Det var väl vid treveckorsmarknaden. Djuren stod i rader. Grisarna var åt järnvägen. De tog upp en gris i ena bakbenet och höll upp och visade. Så de skrek.

Här var våg på Stortorget nedanför det nuvarande poliskontoret. Slakthuset var väl där också. Kreaturenskullevägas, innan de slaktades. Ibland slet sig djuren lösa. Då blev det riktig panik på Stortorget.

ACC. N:R M.11304 :8.

Majstänger.

På somrarna hade de majstänger inne på gårdarna. Då kom de in från landet och tittade på. Det dansades och spelades. Det var ungdom, som satte upp dem. Vem som helst fick komma in och dansa. Löv var de ute kring vägkanterna och plockade. Pioner hade de nästan alltid. De samlade det kvällen innan eller på morgonen. Äldre hjälpte till att resa stängen. Den var som ett kors. Barnen började dansa ringdanser klockan 4. Sedan kom spelman med fiol eller dragspel. De höll på hela natten och midsommardagen och de närmsta dagarna. så länge det var roligt. Sedan togs stängerna ner.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ulma M 157